

Zpráva o stavu požární ochrany kulturního dědictví za období 2020–2024

Obsah

Seznam použitých předpisů.....	3
Seznam použitých zkratk.....	4
Úvod.....	5
1. Základní předpisy a dokumenty upravující oblast ochrany kulturního dědictví.....	5
1.1 Právní předpisy v oblasti státní památkové péče	5
1.2 České technické normy	7
1.3 Pokyny, směrnice	7
1.4 Metodické pokyny.....	8
2. Oblast výkonu dozoru	9
2.1 Kontroly příspěvkových organizací v resortu MK.....	9
2.2 Státní požární dozor na úseku požární ochrany	10
2.3 Zjišťování příčin vzniku požárů	11
3. Připojení NKP a KP na PCO HZS krajů.....	13
4. Spolupráce MV – GŘ HZS ČR a MK.....	14
4.1 Prohlídky památkových objektů.....	14
4.2 Oblast spolupráce MK/NPÚ a MV-GŘ HZS ČR v oblasti vzájemného vzdělávání ...	16
5. Dozorová působnost na úseku státní památkové péče	16
6. Personální zabezpečení	17
7. Financování	17
8. Opatření.....	21

Seznam použitých předpisů

1. Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění zákona č. 183/2017 Sb.
4. Zákon č. 218/2000 Sb., zákon o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla) a dalších souvisejících právních předpisů.
5. Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
6. Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů.
7. Vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb, ve znění pozdějších předpisů.
8. Vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.
9. Vyhláška č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění vyhlášky č. 96/2013 Sb.

Seznam použitých zkratk

EHP - Evropský hospodářský prostor

EPS - elektrická požární signalizace

HZS kraje - hasičský záchranný sbor kraje

HZS ČR - Hasičský záchranný sbor České republiky

IROP - Integrovaný regionální operační program

ISO - Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví

MK - Ministerstvo kultury

MV - Ministerstvo vnitra

MV-GŘ HZS ČR - Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

NPÚ - Národní památkový ústav

OZO - odborně způsobilá osoba na úseku požární ochrany

PBZ - požárně bezpečnostní zařízení

SMVS - správa majetku ve vlastnictví státu

SPD - státní požární dozor

TPO - technik požární ochrany

Úvod

Ochrana kulturního dědictví před požáry je oblastí, které se MV-GŘ HZS ČR ve spolupráci s MK a NPÚ věnuje podrobněji již od roku 2007.

Zpráva o stavu požární ochrany kulturního dědictví za období 2020 až 2024 (dále jen „Zpráva z roku 2025“) navazuje na Zprávu o stavu požární ochrany kulturního dědictví za období 2015 až 2019 (dále jen „Zpráva z roku 2019“). Uvedený dokument byl schválen usnesením vlády ČR č. 1013 ze dne 12. října 2020. Tímto usnesením bylo mimo jiné ministru vnitra uloženo předložit vládě aktualizovanou Zprávu o stavu požární ochrany kulturního dědictví za období 2020–2024 do 31. prosince 2025. Zároveň bylo ministru vnitra a ministru kultury uloženo plnit opatření uvedená v kapitole 8. Zprávy z roku 2019.

V obecné rovině lze konstatovat, že by každý stát měl věnovat dostatečnou pozornost ochraně svého kulturního dědictví. Movité i nemovité památky představují nenahraditelné kulturní dědictví po našich předcích a mají nepopiratelný význam jako nevyčerpatelná studnice informací pro rozvoj vzdělanosti celé společnosti i jednotlivce.

Při ochraně kulturního dědictví probíhá úzká spolupráce HZS ČR, MK a NPÚ, mezi kterými byly uzavřeny dohody o spolupráci. Památkové objekty jsou kontrolovány z hlediska požárního zabezpečení, ochrany a evakuace mobiliáře a památkových předmětů v případě požáru. Pro jednotlivé památkové objekty jsou navrhována technická i organizační zajištění ve spolupráci s odborníky památkové péče.

1. Základní předpisy a dokumenty upravující oblast ochrany kulturního dědictví

1.1 Právní předpisy v oblasti státní památkové péče

- zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o památkové péči“)
- vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění vyhlášky č. 96/2013 Sb.

Ve výše uvedených předpisech není výslovná vazba na požární ochranu zakotvena.

Dále na danou problematiku dopadají zejména tyto mezinárodní úmluvy:

- Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (revidovaná), publikovaná pod č. 99/2000 Sb. m. s.
- Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy, publikovaná pod č. 73/2000 Sb. m. s.

Ani tyto úmluvy výslovnou vazbu na požární ochranu neobsahují.

- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o PO“),
- vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o požární prevenci“),
- vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany stavby, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 23/2008 Sb.“)

Významnou novelou zákona o požární ochraně bylo nové ustanovení § 9 (změna zákonem č. 415/2021 Sb.), která dala možnost bezúplatného připojení nemovitých národních kulturních památek vybavených elektrickou požární signalizací na pult centralizované ochrany. Obdobně se toto bezúplatné připojení týká také nemovitých kulturních památek uvedených v dohodě uzavřené mezi MV-GR HZS ČR a MK (viz kapitola 3).

Ve vyhlášce č. 23/2008 Sb., je v §§ 26 a 27 řešena problematika staveb památkově chráněných a ochrana movitých kulturních památek s ohledem na povinnost vybavení těchto staveb (části staveb) EPS resp. hlásiči požáru použitými v elektrické zabezpečovací signalizaci a dále pak povinností vybavit některé prostory stabilním hasicím zařízením. Jedná se o jedinečné prostory staveb, prostory s jedinečnými sbírkami historických předmětů, popřípadě o jedinečné dřevěné stavby včetně jejich vnější ochrany. Je zde i odkaz na českou technickou normu, podle které se postupuje při změně staveb (podrobněji viz kapitola 1.2).

V rámci samostatné působnosti má kraj možnost upravit podmínky požární ochrany v kulturních památkách v nařízení kraje, pokud si tyto objekty určí jako budovy zvláštního významu. Na stanovení podmínek dle tohoto nařízení ve většině případů spolupracují krajské úřady s HZS kraje. Při tvorbě nařízení kraje spolupracují zástupci odborného útvaru oblasti památkové péče krajského úřadu s příslušným územním odborným pracovištěm NPÚ.

Kulturních památek jako „staveb“ se dotýká také tzv. kategorizace staveb, kterou upravuje vyhláška č. 460/2021 Sb., o kategorizaci staveb z hlediska požární bezpečnosti a ochrany obyvatelstva, která nabyla účinnosti 11. prosince 2021. Tento předpis stanovuje kritéria a charakteristiku kategorie stavby z hlediska požární bezpečnosti a ochrany obyvatelstva pro zařazení stavby do příslušné kategorie. Objekty památek se zařazují minimálně do kategorie II. Z hlediska požární ochrany jde o další změny, které mají vliv na požární bezpečnost a zpracovatele požárně bezpečnostního řešení stavby v případě stavebních úprav památkového objektu.

1.2 České technické normy

V současné době jedinou normou pro projektování požární bezpečnosti kulturních památek je ČSN 73 0834 Požární bezpečnost staveb – Změny staveb, a to konkrétně normativní Příloha B Technické požadavky na změny staveb kulturních památek (dále jen „Příloha B“). Ustanovení Přílohy B platí pro změny staveb památkově chráněných (stavební objekt nebo jeho část zapsaná do ústředního seznamu kulturních památek ČR), pro památkové rezervace a památkové zóny (část územního nebo krajinného celku vykazující kulturně historické hodnoty). Změny staveb se podle rozsahu a závažnosti z hlediska požární bezpečnosti třídí dle této normy do tří skupin (změny staveb skupiny I, II a III). Na základě tohoto zařazení jsou pak stanoveny odstupňované požadavky na požární bezpečnost stavby.

Samostatná norma pro požární bezpečnost staveb, která by řešila pouze objekty kulturních památek, již neexistuje. V roce 1977 byla sice vydána ČSN 73 0849 – PBS Národní kulturní památky, ale byla zrušena v dubnu 1988. Přestože z dosud provedených šetření vyplývá, že současná úprava zajištění požární bezpečnosti kulturních památek jako staveb, je z hlediska normativních dokumentů dostatečná, přetrvává potřeba, pokud dojde k zamýšleným změnám a stabilizaci stavebního práva, provést zhodnocení aplikační praxe v souvislosti se stávajícími normativními požadavky, zejména s požadavky ČSN 730834 Přílohy B.

1.3 Pokyny, směrnice

Nadále trvá stav, kdy bylo ministrům vnitra a kultury uloženo usnesením č. 92 Vlády ČR, ze dne 9. února 2015 a usnesením 1013, pokračovat ve spolupráci na ochraně kulturního dědictví před požáry a plnit opatření stanovená v kapitole IX Zprávy o stavu požární ochrany kulturního dědictví. V platnosti jsou dále opatření na podporu zvýšení požární ochrany kulturního dědictví, spočívající v provádění analýzy rizika poškození památkového objektu a jeho sbírek a instalací požárem. Analýzy jsou prováděny metodou jednoduchého dotazníku podle prof. Ing. Jiřího Zelinger, Dr. Sc. Metoda byla certifikována v rámci Metodiky požární ochrany památkových objektů vydané NPÚ, generálním ředitelstvím, jako výsledek projektu ke zvýšení úrovně požární bezpečnosti památkových objektů v programu bezpečnostního výzkumu v ČR garantovaném MV. Certifikace byla provedena MV-GŘ HZS ČR dne 1. dubna 2015, osvědčení č. CERO 4/2015. Součástí metodiky je minimální standard v prevenci vzniku požáru a k eliminaci jeho následků a postup provádění analýzy rizika poškození památkových objektů a sbírek a souvisejících preventivních opatření.

Dokument „Metodika požární ochrany památkových objektů“ uvádí v čl. 9 - Evakuace předmětů kulturní povahy, podmínky evakuace mobiliárních, knihovních a sbírkových fondů. Touto metodikou byl položen základ k evakuaci sbírek v případě jejich ohrožení požárem. V současnosti je v rámci NPÚ a některých dalších příspěvkových organizací MK, jako jeden z hlavních úkolů, realizován výběr předmětů z mobiliárních fondů určených k přednostní evakuaci z památkového objektu. Jedná se o dlouhodobý úkol s tím, že výběr první kategorie předmětů určených k přednostní evakuaci byl stanoven do konce roku 2024.

Aktuálně je připravován vnitřní předpis GŘ NPÚ k vydání Režimu zacházení se „Sbírkou archeologických nálezů z památkových objektů ve správě NPÚ“ v rozsahu podsbírky ve správě ÚOP, Depozitárního úřadu ÚOP a Badatelského úřadu ÚOP.

Jako poradní a výkonný orgán ministra kultury pro oblast bezpečnosti byl zřízen Příkazem ministra kultury ze dne 15. 8. 2024 Bezpečnostní výbor MK. Jeho základní činností je zabezpečení připravenosti a řešení událostí v případě narušení bezpečnosti, ohrožení zdraví zaměstnanců a majetku MK a příspěvkových organizací zřizovaných MK. Do jeho působnosti dále patří zabezpečit řízení, kontrolu a hodnocení efektivitu bezpečnostních opatření v oblasti požární ochrany. V daných souvislostech se jedná i o co nejkvalitnější stanovení podmínek pro zásah jednotek požární ochrany v případě požáru památkového objektu a provedení evakuace osob a zejména evakuace mobiliářů a památkových předmětů.

Shora uvedené dokumenty vnitřní předpisy MK byly zavedeny k plnění stanovených opatření uvedených v čl. 8 Opatření předchozí Zprávy z roku 2019 a zvyšování úrovně daných oblastí, zejména pak k bodu V. Zpracovat závazný dokument upravující postup při evakuaci mobiliáře.

1.4 Metodické pokyny

K provádění analýzy rizika poškození památkových objektů jeho sbírek a instalací požárem a souvisejících preventivních opatření vydal dne 17. prosince 2015 ministr kultury „Metodický pokyn Ministerstva kultury k hodnocení požárního rizika památkových objektů a stanovení minimálního standardu požární ochrany pro nemovité památky“. Pokyn je určen především pro příspěvkové organizace MK spravující nemovité kulturní památky. Metodiku však mohou využít i subjekty, které příspěvkovými organizacemi zřízenými MK nejsou, avšak mohou tak zvýšit úroveň požární ochrany jimi spravovaných kulturních památek. Aplikovat ji lze za určitých podmínek i v případech movitého kulturního dědictví v „nepamátkových“ objektech.

Při hodnocení objektů ve správě příspěvkových organizací MK podle výše uvedeného metodického pokynu, bylo analyzováno celkem 160 objektů příspěvkových organizací MK. 15 objektů nebylo hodnoceno. V těchto případech se nejednalo o památkové stavby, nebo pokud se jednalo o stavby bez historického původu, nebyly v nich uloženy movité kulturní památky. U 92 objektů bylo vyhodnoceno nízké riziko vzniku požáru, 43 objektů vykazovalo běžné riziko vzniku požáru a u 10 objektů bylo vyhodnoceno vysoké riziko vzniku požáru. Uvedený stav nadále trvá.

NPÚ provádí v současné době, i s ohledem na změny a posílení personálního obsazení v oblasti bezpečnosti, aktualizaci/analýzu dosud zpracovaných hodnocení požární ochrany kulturních památek z let 2010–2015 a 2016–2020. Na základě původních analýz se NPÚ zaměřil na rozsah a způsob odstranění nedostatků.

Již v červenci 2004 byla MK vydána a je stále dosud platná Metodika zpracování Plánu ochrany kulturních památek, který je jedním z plánů konkrétních činností havarijního plánu dle Přílohy 1 písm. C (Druhy plánů konkrétních činností) odst. 12 vyhlášky MV č. 328/2001 Sb.,

o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění pozdějších předpisů. Metodika stanoví adresátům podmínky aktualizace dokumentace.

2. Oblast výkonu dozoru

2.1 Kontroly příspěvkových organizací v resortu MK

Kontroly mají za cíl v první řadě trvale prověřovat stav dodržování a zajišťování povinností na úseku PO u příspěvkových organizací v resortu MK. Kontrolní činnost je současně doplňována metodickou pomocí. Kontrolní akce podporují a vedou k udržování standardní úrovně dané oblasti, a pokud je to možné při splnění dalších podmínek, např. organizačních, technických, ekonomických, tak i k jejímu žádoucímu zvýšení. Předchozí kontroly v objektech příspěvkových organizací zařazených pro kontrolní období v letech 2020-2024 byly již nejméně jednou provedeny. V předchozím období (2015-2019) se jednalo zpravidla o první kontroly tohoto druhu prováděné MK a charakteristickým jevem bylo zjištění zvýšeného množství nedostatků. V kontrolovaném období let 2020-2024 bylo současně prověřováno, k jakým změnám v porovnání s předchozími kontrolními zjištěními došlo, zda došlo ke zlepšení stavu/úrovně PO v objektu.

Zjištěný stav reflektuje opakující se kontrolní systém. V uvedených případech byla uplatněna a projevila se také možnost konzultace a následné důsledné úpravy fyzického stavu a odpovídající dokumentace. Pokud se při kontrolních akcích v letech 2020-2024 jednalo o nedostatek, který neměl na výsledný stav požární ochrany podstatný vliv, projednaly se okolnosti jeho zjištění a neprodleně došlo v průběhu kontroly k jeho odstranění. V uvedených případech nebylo toto zjištění zohledněno v dokumentaci/protokolu o kontrole. Jednalo se zpravidla o drobné úpravy v dokumentaci požární ochrany, úpravu bezpečnostních značek apod.

V roce 2021 byly kontroly vykonávány z důvodu opatření proti onemocnění COVID-19 korespondenčně. Zaměřeny byly výhradně na dokumentaci požární ochrany a související zapracované podmínky požární ochrany. Současně byla ve větší míře uplatněna metodická pomoc. V roce 2022 byly z důvodu pokračujících opatření proti onemocnění COVID-19 a současně nedostatečného personálního obsazení odborného pracoviště MK na úseku požární ochrany provedeny pouze čtyři kontrolní akce.

Rok	Počet kontrol	Počet kontrol NPÚ	Počet kontrol příspěvkových org. ostatní	Kontrol s nedostatky celkem	Počet nedostatků na kontrolu
2020	26	17	5	22	1,2
2021	44	19	25	0	0
2022	4	3	1	0	0
2023	38	16	22	8	>1
2024	42	23	19	10	13 >1

Tabulka č. 1 – Přehled kontrol ve vybraných letech období 2020-2024

Při kontrole byly zjištěny nedostatky především v těchto oblastech:

- prokazování provozuschopnosti požárně bezpečnostního zařízení (elektrická požární signalizace, stabilní hasicí zařízení, zdroje vody pro hašení požárů);
- označování pracovišť a ostatních míst bezpečnostními značkami;
- udržování dokumentace požární ochrany v souladu se skutečným stavem;
- udržování volných únikových cest;
- udržování provozuschopnosti věcných prostředků (PHP);
- dodržování technických návodů a podmínek vztahujících se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností (elektrické spotřebiče, hromosvody).

Kontrolními akcemi a dalšími uvedenými činnostmi (viz vzdělávání, spolupráce) je průběžně a aktivně plněn bod č. 1 Usnesení vlády č. 1013/2020 ke „Zprávě o stavu požární ochrany kulturního dědictví za období 2015-2019“ a „Rámcové dohody o spolupráci MV-GŘ HZS ČR a MK“ ze dne 6. 3. 2019.

2.2 Státní požární dozor na úseku požární ochrany

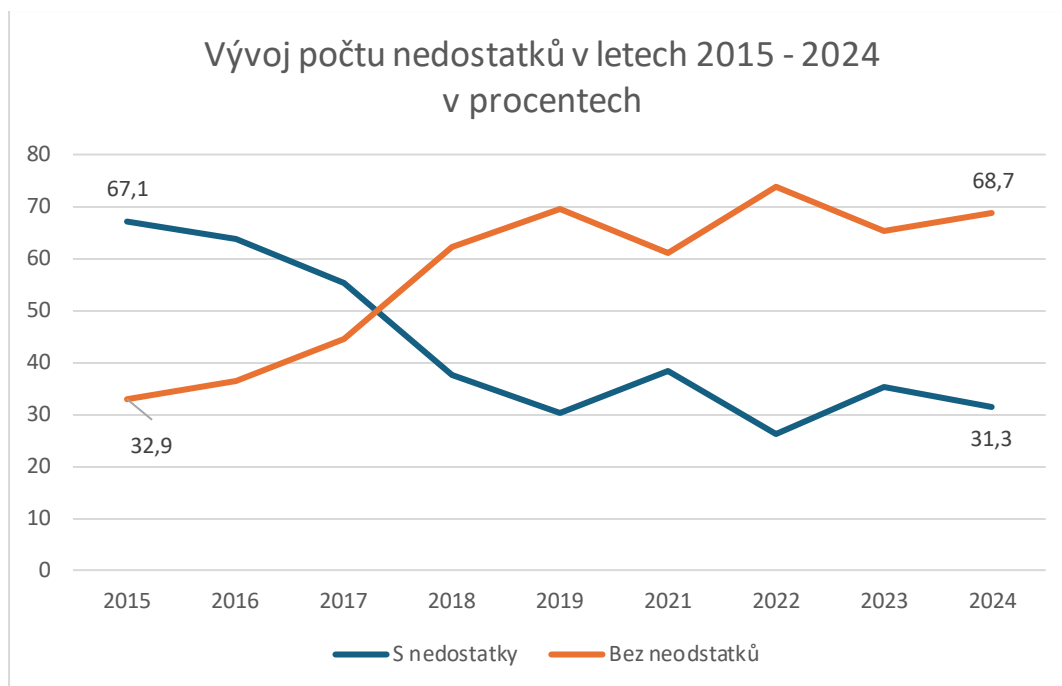
SPD je prováděn na základě § 31 odst. 1 písm. a), § 35 písm. a) a c) zákona o požární ochraně a § 45 odst. 1 písm. b) vyhlášky o požární prevenci, a § 1 odst. 1 a § 2 kontrolního řádu.

Výkon kontrolní činnosti byl v období 2020–2024 silně ovlivněn opatřeními proti onemocnění COVID-19. V letech únor 2020–duben 2021 trval nouzový stav a kontroly nebyly prováděny vůbec. Poté se stav postupně vracel k normálu s tím, že do plánu kontrol byly zařazovány objekty s větší důležitostí. Od roku 2026 bude nastaven celorepublikový systém provádění kontrol národních kulturních památek s pevnou časovou periodou.

Rok	Počet kontrol celkem (NKP/KP)	Kontrol s nedostatky celkem	Počet nedostatků na kontrolu
2020	0	0	0
2021	73 (7/66)	28	3
2022	168 (10/166)	44	3
2023	228 (15/220)	80	4
2024	214 (15/204)	67	5

Tabulka č. 2 – Přehled kontrol ve vybraných letech období 2020-2024

Z grafického znázornění počtu zjištěných nedostatků jasně vyplývá, že dochází k významnému snížení počtu kontrol s nedostatky. Od počátku sledovaného období docházelo k postupnému snižování počtu nedostatků a lze předpokládat, že tento trend bude pokračovat.

Graf č. 1 – Vývoj počtu nedostatků v letech 2015-2024 (v procentech)

Nejčastějšími nedostatky při kontrolách byly:

- neprovádění kontrol provozuschopnosti PBZ (především EPS a nouzové osvětlení)
- nezpracování dokumentace o začlenění do kategorie dle provozovaných činností nebo chyby v dokumentaci
- neprovádění preventivních požárních prohlídek
- nedostatky zjištěné při fyzické kontrole objektu (označení směru úniku osob, označení nouzových východů, označení uzávěru vody, plynu, el. proudu)
- nezpracování dokumentace zdolávání požáru nebo chyby v dokumentaci

2.3 Zjišťování příčin vzniku požárů

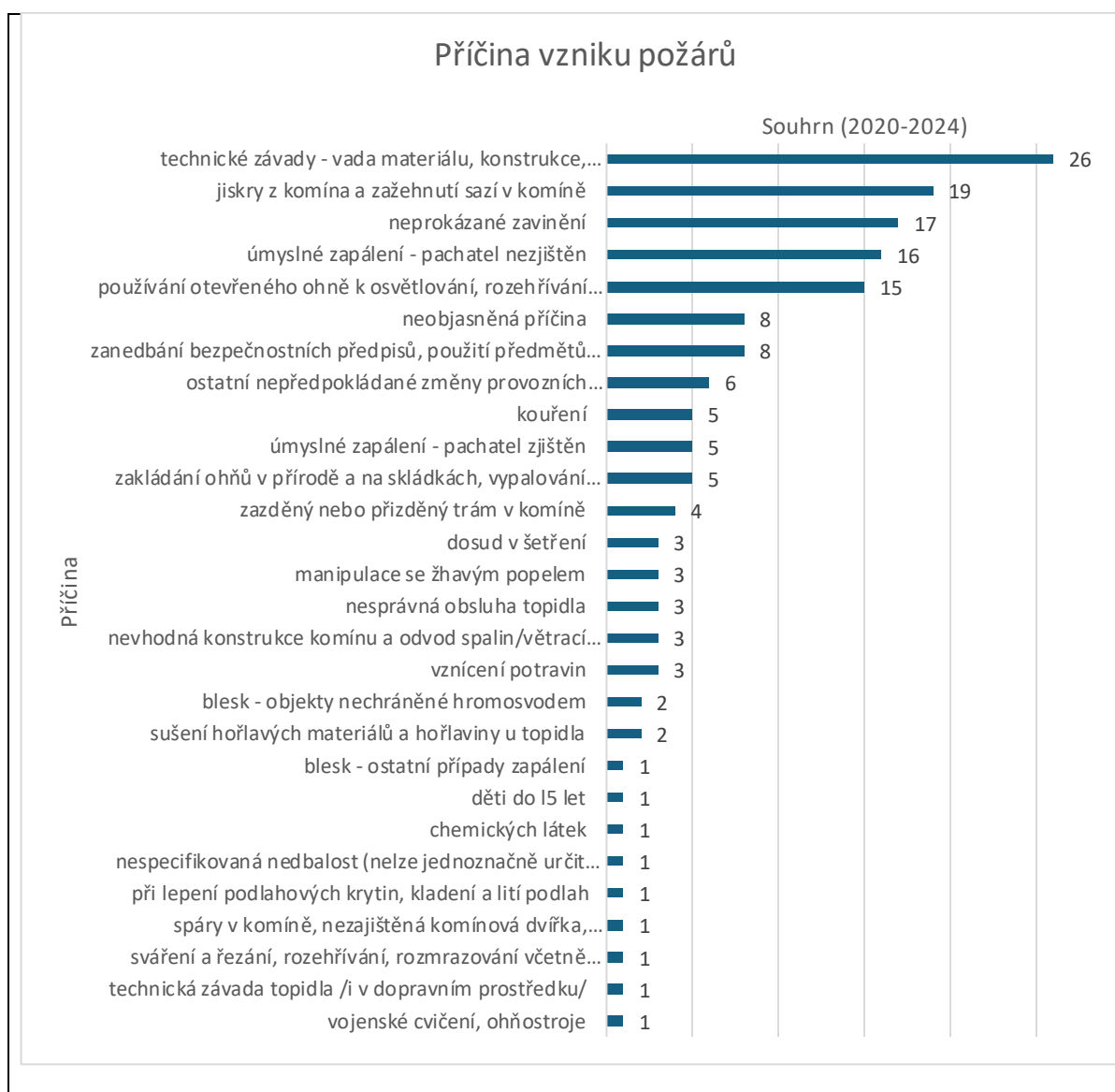
V rámci výkonu státního požárního dozoru zjišťováním příčin vzniku požárů [§ 31 odst. 1 písm. f) zákona o PO] je průběžně prováděn rozbor požárů, zejména z hlediska příčiny jejich vzniku a šíření.

Pro zjištění celkového stavu byla provedena analýza za období let 2020–2024, kdy byly podrobněji sledovány ekonomické ukazatele s cílem vyhodnotit nejčastější příčiny vzniku požárů v památkových objektech (tabulka č. 3, graf č.2).

V tabulce č. 3 je uveden počet požárů a výše škod ve sledovaném období.

Počet požárů a výše škody v letech 2020 - 2024						
		2020	2021	2022	2023	2024
hrady	počet	6	1	3	2	8
	přímá škoda vtis. Kč	1 080	50	4	100	159
jiné historické budovy a objekty	počet	3	8	7	8	8
	přímá škoda vtis. Kč	26 750	4 500	20 235	5 086	414
kostely, kláštery a jiné církevní objekty	počet	9	8	10	9	9
	přímá škoda vtis. Kč	10 854	315	466	846	18 215
Celkový počet požárů		18	17	20	19	25
Celková škoda (vtis. Kč)		38 684	4 865	20 705	6 032	18 788

Tabulka č. 3 – Počet požárů a výše škody v letech 2020–2024

Graf č. 2 – Nejčastější příčiny vzniku požárů

Největší požáry památkových objektů ve sledovaném období:

Požár statku, muzea, historické zemědělské techniky Újezd nade Mží 7. 9. 2020

Škoda: 25 000 000 Kč

Uchráněná hodnota: 40 000 000 Kč

Příčina: Technická závada – elektrický zkrat

Požár kůru a střešní konstrukce kostela Chlum u Třeboně 25. 3. 2024

Škoda: 17 850 000 Kč

Uchráněná hodnota: 30 000 000 Kč

Příčina: Technická závada – elektrický zkrat

Požár objektu Slunečních lázní Mšeno, Jablonec nad Nisou 17. 8. 2022

Škoda: 10 000 000 Kč

Uchráněná hodnota: 500 000 Kč

Příčina: Dosud v šetření

Požár zámku obec Městečko 31. 3. 2022

Škoda: 10 000 000 Kč

Uchráněná hodnota: 30 000 000 Kč

Příčina: Úmyslné zapálení

Požár celodřevěného chrámu sv. archanděla Michaela Praha 28. 10. 2020

Škoda: 10 000 000 Kč

Uchráněná hodnota: 0 Kč

Příčina: Nепrokázané zavinění

3. Připojení NKP a KP na PCO HZS krajů

V součinnosti MV-GŘ HZS ČR se zástupci odboru památkové inspekce, odboru památkové péče a kanceláře bezpečnostního ředitele MK byla zahájena v srpnu 2022 (pokračovala v roce 2023 a v prvním čtvrtletí roku 2024) příprava podkladů ke zpracování návrhu dohody pro připojení národních kulturních památek a nemovitých kulturních památek na pulty centralizované ochrany umístěné u hasičských záchranných sborů krajů podle podmínek stanovených novelou zákona o požární ochraně ze dne 26. října 2021. V první etapě, zejména v období roku 2023 byly ověřovány podmínky a připojení národních kulturních památek. V závěru roku 2023 byl návrh dohody a seznam nemovitých kulturních památek předán MV-GŘ HZS ČR k finálnímu posouzení před schválením zúčastněnými stranami. V březnu 2024 byla dohoda zúčastněnými stranami podepsána.

V další etapě, po podpisu dohody, byly řešeny konkrétní podmínky připojení nemovitých kulturních památek podle schváleného seznamu. Ke dni zpracování této zprávy je připojeno 203 subjektů. Další subjekty mohou o připojení žádat. Pokud vyhoví stanoveným technickým podmínkám, budou připojeni na PCO příslušného HZS kraje, vždy k termínu výročí dohody. Žádost o připojení k březnu 2025 předložily nově tři subjekty. Přehled a podmínky připojení kulturních památek na pult centralizované ochrany lze najít na tomto odkazu: <https://mk.gov.cz/pripojeni-na-pult-centralizovane-ochrany-cs-2931?searchString=p%C5%99ipojen%C3%AD+PCO>

4. Spolupráce MV – GŘ HZS ČR a MK

4.1 Prohlídky památkových objektů

V roce 2020-2024 probíhala dále spolupráce MK s MV-GŘ HZS ČR podle uzavřené „Rámcové dohody o spolupráci“ při prohlídkách památkových objektů a návrhu opatření ke zvýšení úrovně jejich požární ochrany.

Z důvodu zavedení opatření k zamezení šíření onemocnění COVID-19 a zejména s ohledem na opatření Vlády ČR a na „Společné opatření ministra kultury a státní tajemnice v Ministerstvu kultury“, byla v roce 2020 vykonána prohlídka pouze u objektů

- Augustiniánský klášter, Husitské muzeum v Táboře,
- Historická výstavní budova, Slezské zemské muzeum v Opavě,
- Zámek Strážnice, Národní ústav lidové kultury Strážnice,
- Magdeburská kasárna, Památník Terezín

	Památkový objekt	Příspěvková organizace	Opatření
1.	Augustiniánský klášter	Husitské muzeum v Táboře	3
2.	Historická výstavní budova	Slezské zemské muzeum v Opavě	3
3.	Zámek Strážnice	Národní ústav lidové kultury Strážnice	2
4.	Magdeburská kasárna	Památník Terezín	-

Tabulka č. 4 Prohlídky objektů a navržené počty opatření v Rámci dohody o spolupráci MV-GŘ HZS ČR a MK ČR v roce 2020

Další plánované objekty (Sklářská osada Kristiánov, Muzeum skla a bižuterie Jablonec nad Nisou; Klášter sv. Anežky České, Národní galerie v Praze; Zámek Kamenice nad Lipou, Uměleckoprůmyslové muzeum Praha; Muzeum v přírodě Vysočina, Národní muzeum v přírodě) byly přesunuty na pozdější období.

V únoru 2021 a lednu 2022 byla vedena jednání k návrhům seznamů MK, kanceláře bezpečnostního ředitele, které uvádí památkové objekty určené k prohlídkám. Seznamy jsou předkládány ke schválení podle čl. IV bodu 3 a 5 a čl. V bodu 4 Rámcové dohody o spolupráci uzavřené mezi smluvními stranami MV-GŘ HZS ČR a MK ČR, ze dne 13. 1. 2021. Na základě

dohody bylo však stanoveno, že z důvodu zavedení opatření k zamezení šíření onemocnění COVID-19 u HZS ČR a s ohledem na opatření Vlády ČR a na „Společné opatření ministra kultury a státní tajemnice v Ministerstvu kultury“, nebudou do odvolání prohlídky objektů vykonávány. Objekty, u kterých nedošlo k provedení prohlídky, byly zařazeny do seznamu v roce 2022, resp. 2023.

V roce 2023 a 2024, po zrušení všech opatření souvisejících s šířením onemocnění COVID-19, byly provedeny prohlídky s výsledky uvedenými v následujících tabulkách.

	Památkový objekt	Příspěvková organizace	Opatření
1.	Památník Josefa Suka Křečovice	Národní muzeum	-
2.	Sklářská osada Kristiánov	Muzeum skla a bižuterie Jablonec n. N.	1
3.	Klášter sv. Anežky České, Praha	Národní galerie v Praze	5
4.	Bechyňská brána, věž Kotnov	Husitské muzeum v Táboře	-
5.	Muzeum loutkařských kultur, Břetislavova 74, Chrudim	Muzeum loutkařských kultur	3
6.	Muzeum J. A. Komenského, Přemysla Otakara II., Uherský Brod	Muzeum J. A. Komenského	1
7.	Zámek Kamenice nad Lipou	Uměleckoprůmyslové muzeum Praha	1
8.	Muzeum v přírodě Vysočina	Národní muzeum v přírodě	3
9.	Palác šlechticů	Moravské zemské muzeum	4
10.	Hanácké muzeum v přírodě, Příkazy	Národní muzeum v přírodě	2

Tabulka č. 5 Prohlídky objektů a navržené počty opatření v Rámci dohody o spolupráci MV-GŘ HZS ČR a MK ČR v roce 2023

	Památkový objekt	Příspěvková organizace	Opatření
1.	Muzeum v přírodě Zubrnice	Národní muzeum v přírodě	3
2.	Stará huť u Adamova	Technické muzeum Brno	-
3.	Kovárna Těšany	Technické muzeum Brno	-
4.	Památník Bible kralické, Kralice nad Oslavou	Moravské zemské muzeum Brno	-
5.	Vrchotovy Janovice, zámek	Národní muzeum	2
6.	Depozitář Frenštát pod Radhoštěm	Národní muzeum v přírodě	3
7.	Rožmberský dům, Soběslav	Husitské muzeum v Táboře	-
8.	Smrčkův dům, Soběslav	Husitské muzeum v Táboře	-
9.	Památník B. Smetany Jabkenice	Národní muzeum	3
10.	Malá pevnost Terezín, Principova alej	Památník Terezín	1

Tabulka č. 6 Prohlídky objektů a navržené počty opatření v Rámci dohody o spolupráci MV-GŘ HZS ČR a MK ČR v roce 2024

Celkem bylo tedy v období 2020-2024 prověřeno prohlídkami celkem 24 významných památkových objektů a stanoveno celkem 40 doporučujících návrhů na možná opatření, která by vedla ke zvýšení úrovně jejich zabezpečení na úseku požární ochrany.

Nejčastějšími doporučujícími návrhy bylo posouzení/přehodnocení únikových cest z objektů ven na volné prostranství a jejich dostatečné označení, dále provedení prohlídky se zástupci předurčených zasahujících jednotek hasičského záchranného sboru příslušného kraje, případně provedení prověřovacího nebo taktického cvičení, úprava dokumentace požární ochrany, případně další dokumentace, související s evakuací materiálu a vybavení objektu vybranými prvky požárně bezpečnostního zařízení (např. elektrická požární signalizace, připojení na PCO HZS kraje prostřednictvím zařízení dálkového přenosu).

4.2 Oblast spolupráce MK/NPÚ a MV-GŘ HZS ČR v oblasti vzájemného vzdělávání

I v této oblasti byla zavedenými opatřeními k zamezení šíření onemocnění COVID-19 (opatření Vlády ČR, „Společné opatření ministra kultury a státní tajemnice v Ministerstvu kultury“ a generálního ředitele MV-GŘ HZS ČR) omezena zejména v letech 2020–2022 příprava a konání vzájemných vzdělávacích akcí.

Ze společných pravidelných seminářů se přesto konal:

- 7. – 8. 9. 2021 Seminář pro vybrané příslušníky HZS ČR a pracovníky NPÚ, zaměřený na aktuální trendy v zabezpečení a výběru vhodných PBZ do kulturních památek a s účastí na taktickém cvičení na národní kulturní památce Hrádek u Nechanic.
- 21.– 22. 5. 2024 seminář na Státním hradu Křivoklát, spojený také s ukázkou taktického cvičení.

5. Dozorová působnost na úseku státní památkové péče

Zachována zůstala dozorová působnost na úseku státní památkové péče podle s § 27, § 28 odst. 2 písm. g) a § 29 odst. 2 písm. i) a j) zákona o státní památkové péči konstruována ve třech úrovních. Předmětem dozoru je plnění povinností podle zákona o státní památkové péči a jeho prováděcích předpisů, které rovněž nemají výslovné vazby na požární ochranu.

V regulaci památkové péče je stále základem zákon o státní památkové péči z roku 1987, který byl již 32x novelizován přímo. Navzdory četným novelizacím uvedený zákon, ale i příslušné související a prováděcí předpisy neupravují systém regulace v oblasti památkové péče dnes úplně vyhovujícím způsobem. Nicméně ke komplexní změně této úpravy bude možné přikročit až v momentě stabilizace minimálně stavebního práva.

6. Personální zabezpečení

Oblast požární ochrany v resortu MK zabezpečuje celkově jako odborný útvar kancelář bezpečnostního ředitele MK jedním zaměstnancem. Za plnění povinností stanovených předpisy o požární ochraně zodpovídají v rozsahu provozovaných činností v objektech příspěvkových organizací jejich vedoucí. Plnění povinností na úseku požární ochrany zajišťují podle zákona o PO OZO těchto organizací, nebo jsou služby zajišťovány dodavatelským způsobem OZO nebo TPO.

Pokud se týká některých dalších souvisejících činností v oblasti požární ochrany, jakými jsou např. ostraha objektů nebo dohled nad systémy EPS jsou tyto **personálně nedostatečně zabezpečeny a finančně dlouhodobě podfinancovány**.

Pro oblast kulturního dědictví byl v rámci každého HZS kraje určen jeden příslušník z oblasti prevence, který má tuto problematiku ve své specializaci. Tito „garanti“ pak úzce spolupracují s příslušníky z IZS při provádění taktických a prověřovacích cvičení, dále spolupracují s odborníky na památkovou péči z krajských úřadů a NPÚ s OZO zajišťujícími požární ochranu památkových objektů.

7. Financování

Rekonstrukce a restaurátorské práce kulturního dědictví a zabezpečení objektů jsou prováděny zpravidla s podporou finančních dotací níže uvedených programů ISO A, IROP, Fondů EHP a Norska a SMVS MK, případně se na nich podílejí obce, kraje a jedinci, zpravidla při nižších nákladech. V rámci uvedených programů byly čerpány i finanční prostředky spojené s požární ochranou objektů.

Jeden ze základních finančních nástrojů v oblasti požární ochrany kulturního dědictví je ISO, resp. jeho strukturální kapitola ISO/A, v dalším programovém období označovaná ISO II/A Finanční investiční i neinvestiční prostředky z této kapitoly lze poskytovat na vybavení památkových objektů EPS, poplachovým zabezpečovacím a tísňovým systémem s implementovanými prvky požárních hlásičů, uzavřeným kamerovým okruhem (CCTV), stabilními hasicími systémy, případně dalšími systémy s uplatněním i v PO.

MK v roce 2020 navázalo na ukončený dotační program ISO realizací nového programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví II (ISO II). V podprogramu A na ***zabezpečení objektů, v nichž jsou uloženy předměty movitého kulturního dědictví ve vlastnictví státu, krajů, obcí, registrovaných církví a náboženských společností, jakož i spolků a dalších subjektů***, byly v roce 2020 na základě hlasování odborné komise ***podpořeny výlučně prioritní žádosti***, které se týkaly ***modernizace přenosových sítí systému centralizované ochrany Policie ČR (SCO PČR)***, tedy probíhající změny přenosové frekvence rádiové sítě SCO PČR – přechodu z pásma 160 MHz na 410 MHz s termínem ukončení stanoveným Českým telekomunikačním úřadem na 31.12.2020. Konkrétně se jednalo o připojování elektronické zabezpečovací signalizace (EZS/PZTS) nových objektů pověřujících zadavatelů i jiných na

SCO, respektive o obměnu technologie pro připojení za novou u stávajících objektů. V některých případech došlo vedle instalace nového přenosového objektového zařízení, respektive zařízení dálkového přenosu, také k *modernizaci instalovaného systému pro připojení na SCO PČR*.

V tabulce níže je pro srovnání uveden počet objektů, kterým byla udělena dotace z programu ISO/A a přehled finančních prostředků, resp. čerpání v letech 2015–2019.

V tomto, období v letech 2015–2019, situace čerpání finančních prostředků po předchozím silném poklesu stagnovala. Zřejmý je i pokles průměrných finančních prostředků ve vztahu k dotovanému počtu objektů s dotací.

ISO/A	2015	2016	2017	2018	2019
Čerpání finančních prostředků (Kč)	9 457 000	8 199 000	8 231 000	9 003 574	9 063 444
Počet objektů s dotací	37	40	31	30	43

Tabulka č. 7 Přehled čerpání dotací programu ISO/A v letech 2015–2019

Dále je uveden počet objektů, kterým byla udělena dotace z programu ISOII/A a přehled finančních prostředků, resp. čerpání v letech 2020–2024.

ISO II/A	2020	2021	2022	2023	2024
Čerpání finančních prostředků (Kč)	9 000 000	9 610 340	10 022 264	11 062 000	9 840 000
Počet objektů s dotací	110	59	53	47	43

Tabulka č. 8 Přehled čerpání dotací programu ISOII/A v letech 2020–2024

Pro čerpání finančních prostředků byl v září 2022 vydán „Příkaz náměstka ministra kultury č. 1/2022, kterým se stanoví zásady poskytování finančních prostředků investiční a neinvestiční povahy státního rozpočtu MK v rámci programu ISO A II k zajištění plnění usnesení vlády č. 307/1991 a následujících usnesení, k uplatnění předkupního práva státu podle § 13 a k úhradě ceny archeologického nálezu a nutných nákladů, které vznikly v souvislosti s movitým archeologickým nálezem, podle § 23 a odst. 4 zákona o památkové péči, a k realizaci nároků na navrácení nezákonně vyvezeného movitého kulturního dědictví“. Dokument uvádí, mimo jiné, pravidla pro poskytování finančních prostředků pro instalace EPS, instalace hasicích systémů, připojování systémů na pult centralizované ochrany HZS ČR a PČR, případně na modernizaci již instalovaných systémů.

Finančním nástrojem využitelným v oblasti požární ochrany kulturního dědictví je také IROP. Pro období let 2014–2020 měla Česká republika k dispozici z Evropských strukturálních a investičních fondů vyhrazenou částku přibližně 20,5 miliard EUR. Z uvedené částky bylo vyhrazeno 5,4 miliard EUR, tedy asi 140 miliard Kč, pro IROP, který je největším

operačním programem u nás. Jednou z hlavních oblastí programu je i oblast integrovaného záchranného systému a oblast kulturního dědictví.

Počet objektů s dotací na PS	Celkové náklady	Neinvestiční dotace	Dotace celkem
Rok 2021			
SPO vč. NPÚ: 6	3 477 445	0	3 222 000
Organizace zřizované kraji: 1	206 529	0	144 000
Organizace zřizované obcemi: 2	70 616	18 000	49 000
Círky: 5	1 430 471	79 000	999 000
Spolky: 1	66 723	0	46 000
Fyzické osoby: 1	262 274	0	183 000
Celkem: 16	5 514 058	97 000	4 643 000
Rok 2022			
SPO: 1	1 162 494	0	983 000
Organizace zřizované kraji: 16	3 278 495	0	2 287 000
Obce: 2	115 947	80 000	80 000
Círky: 4	758 095	0	529 000
Celkem: 23	5 315 031	80 000	3 879 000
Rok 2023			
SPO vč. NPÚ: 4	2 978 229	0	2 786 000
Organizace zřizované kraji: 4	2 560 535	1 000	1 655 000
Obce: 1	262 710	0	168 000
Celkem: 9	5 801 474	1 000	4 609 000
Rok 2024			
NPÚ: 2	1 556 398	0	1 520 000
Organizace zřizované kraji: 4	2 643 037	1 000	1 830 000
Obce: 2	317 763	0	214 000
Círky a náboženské společnosti: 4	432 248	140 000	293 000
Fyzické osoby: 1	435 113	0	275 000
Celkem: 13	5 384 559	141 000	4 132 000

Tabulka č. 9 ISO II/A Příjemci dotace na požární systémy

V rámci IROPu, zejména pro období 2021–2027 bylo vyhlášeno a pokračuje několik výzev. Výzva č. 41 je určena na revitalizaci a zatraktivnění památek zapsaných na Seznam světového dědictví, a dalších významných památek a je zaměřena na zvýšení ochrany památky a jejího zabezpečení, spočívající v pořízení bezpečnostních prvků a zařízení, tedy například PBZ. Obdobné možnosti čerpání prostředků vyplývají z podmínek dalších Výzev č. 48 a 55, které končily příjem žádostí v říjnu 2022, a kde byl obdobně stanoven bod hlavní podporované aktivity – „Zvýšení ochrany památky a jejího zabezpečení“. Projekty, které byly vybrány jsou v současné době realizovány. V některých případech, např. v souvislosti s obdobím šíření onemocnění COVID-19, bylo zvažováno posunutí zahájení čerpání financí do roku 2023.

K financování požární ochrany kulturního dědictví bylo a je možné také užití Fondů EHP a Norska. Hlavním koordinátorem Fondů EHP a Norska v České republice je MK, které je i věcně příslušné k hodnocení využitelnosti adresáty/uživateli. Pro období 2014-2021 byl zaveden v rámci uvedených fondů Program „Kultura“, který řeší sociální a hospodářský rozvoj

i prostřednictvím revitalizace kulturního dědictví. Jedná se však o případy, kdy je požadováno udílení jednotlivých grantů většího rozsahu. Program je určen k zachování kulturního dědictví prostřednictvím materiální obnovy a využití. V oblasti kulturního dědictví byly vyhlášeny dvě otevřené výzvy, z nichž první výzva z druhého čtvrtletí roku 2019 se týkala „ochrany“ a obnovy movitého a nemovitého kulturního dědictví, tj. i požární ochrany, prostřednictvím uvedených grantů.

Fondy EHP a Norska, financované Islandem, Lichtenštejnskem a Norskem, **hrají klíčovou roli v podpoře sociálně a ekonomicky rovnoprávné Evropy** a posilování vztahů mezi těmito donorskými zeměmi a 15 členskými státy EU. Bylo zahájeno nové programovým obdobím 2021–2028 a s ním veřejná konzultace návrhu „Blue Book“, klíčového dokumentu definujícího priority a programové oblasti tohoto období. Fondy EHP a Norska jsou zaměřeny na snižování sociálních a ekonomických rozdílů v Evropě a na posílení spolupráce mezi donorskými a přijímajícími státy. Na období 2021–2028 je vyčleněno 3,268 miliard eur pro podporu tří hlavních priorit:

Životní prostředí

Demokracie, právní stát a lidská práva

Sociální začlenění

Pro tyto priority bylo vytvořeno 15 programových oblastí a tři specializované fondy. Nově toto období zahrnuje také příspěvek ve výši 183 milionů eur na projekty řešící výzvy vyplývající z ruské invaze na Ukrajinu.

MK dále zabezpečuje zejména rozvoj a obnovu materiálně technické základny kulturních institucí v majetku státu, a to v rámci informačního systému programového financování. Děje se tak především prostřednictvím dotačních titulů finanční podpory z programu SMVS MK.

Pověřeným správcem celého programu a jeho organizací, tedy poskytovatelem finanční podpory, je MK, resp. v rámci níže uvedených dílčích programů, ekonomický odbor MK.

Z přehledu výše přidělených investic v letech 2020 lze mít za to, že stav je setrvalý.

Rok	2020	2021	2022	2023	2024
Investice SMVS (Kč)	1 650 000 000	1 700 000 000	1 608 000 000	1 606 143 000	1 850 000 000
Počet subjektů	32	30	34	40	39

Tabulka č. 10 Přehled investic a počtu subjektů finanční podpory SMVS v letech 2020–2024

8. Opatření

Z uvedených informací a aktivit, zejména prohlídek památkových objektů, kontrolních akcí a poznatků o požárech památkových objektů byla v rámci věcné působnosti HZS ČR a MK vyvozena následující opatření, která mají za **cíl zvýšit ochranu kulturního dědictví**.

- I. Provádět kontrolní prohlídky v objektech příspěvkových organizací MK podle nastavených podmínek kontrolní činnosti MK (kapitola 2.1).
Gestor: MK
Termín: průběžně
- II. Nastavit periodu pro pravidelné provádění požárních kontrol národních kulturních památek (kapitola 2.2).
Gestor: MV-GŘ HZS ČR
Termín: od roku 2026
- III. Při tvorbě nařízení kraje, kterým se stanoví podmínky k zabezpečení požární ochrany v budovách zvláštního významu, spolupracovat s územním odborným pracovištěm NPÚ (kapitola 1.1).
Gestor: krajské úřady
Termín: průběžně